

MATANGI / MAYA / M.I.A.

rendezte: **Steve Loveridge**

Srí Lanka, Egyesült Királyság, USA, 2018, 95 perc

angol és tamil nyelven, magyar felirattal

ÖSSZEFOGLALÁS

A film korábban nem látott privát felvételek segítségével mutatja be az énekesnő, M.I.A. történetét. A menekültből popsztárrá váló, nemzetközi híró művész apja a Srí Lanka-i fegyveres tamil ellenállás alapítója volt, ezért Matanginak a polgárháború idején rejtőzködni kellett a kormányerők elől. Családjá végül Nagy-Britanniába menekült, ahol a lány, immár Maya néven, lázadó londoni tinédzserként élte az életét. Végül a világ M.I.A.-ként ismerte meg, akinek énekesi karaktere az élete során őt érő hatások művészi keveredéséből alakult ki; ebben a tamil politika a punkkal és hiphoppal keveredik, és egy feltörekvő, multikulturális identitású, fiatal nemzedék összetéveszthetetlen hangján szólal meg.

Trailer: <https://youtu.be/-ppo17wkUZE>

MIÉRT ÉRDEMES MEGNÉZNI A FILMET?

A Matangi / Maya / M.I.A. egy sodró lendületű, friss és minőségi kortárs popzenével megfűszerezett film, amely nagyon közvetlen hangon beszél az identitás problémáiról. Főszereplője a menekültből világsztárrá váló lány, akinek saját magával és a külvilággal is keményen meg kell küzdenie az elismerésért. M.I.A. életútja különböző kultúrákon és társadalmi közegeken át vezet, miközben folyamatosan rögzíti saját élményeit kamerája és telefonja segítségével. Véleményének, gondolatainak formálódását így közvetlen közlőről követhetjük, és láthatjuk, hogy személyes tapasztalatai milyen hatással vannak jellemének alakulására. Karrierje pozitív példa arra, hogy egy tehetséges és kitartó fiatal hogyan találja meg saját útját és a kitörés lehetőségeit, azonban a népszerűséggel járó nehézségekről is képet kapunk. M.I.A. művészetének egyik legfontosabb jellemzője a lázadás, a mindig kritikus és önkritikus gondolkodás, aminek fontosságát a film szép és konkrét példákkal illusztrálja.

A felvételek jelentős részét a főszereplő saját maga készítette, így a film hangulata nagyon személyes. Ez a személyesség közel hozza a nézőhöz a történetet, M.I.A. alakja távoli ikonból gyorsan ismerőssé, barátá válik. A lány érthetően, korosztályának megfelelő nyelven beszél a problémáiról és céljairól, emellett őszintén vall érzelmeiről is. A film kapcsán fontos megállapításokat tehetünk arról, hogy a művészet hogyan szolgálhatja a közéleti aktivizmus céljait, illetve milyen pozitívumai és veszélyei vannak a média működésének.

KULCSSZAVAK

Y generáció aktivizmus menekültek

zene sztárság privátfilm backstage-film

önreflexió kritikai gondolkodás

JAVASOLT FELDOLGOZÁSI IDŐ

45 perc

A FILM FELDOLGOZÁSÁNAK MENETE

FELVEZETÉS (5 PERC)

Kezdjük a feldolgozást azzal, hogy elkülönítjük a főszereplő életének különböző szakaszait. Induljunk ki a címből, amely ezekre a periódusokra és a lány különböző identitásaira hívja fel a figyelmet.

Ismertétek M.I.A zenéjét korábban? Mi a véleményetek róla?

A film címe: Matangi / Maya / M.I.A. Vajon miért választotta a rendező ezt a címet?

A főszereplő eredeti tamil neve Matangi, Angliában azonban már a nyugat-európaiak számára is ismerősen csengő Maya nevet használta. Művészként felvette a M.I.A. nevet, és így lett ismert az egész világon. Ez utóbbi az angol „Missing in Action” kifejezés rövidítése. Bár a három név ugyanahhoz a személyhez tartozik, három eltérő életszakaszban (gyerekként, kamaszként és felnőttként) viselte ezeket. A film ezeket az időszakokat mutatja be.

Hány évet fog át a film Matangi gyerekkorától a felnőtt létig? 22 évet.

FELDOLGOZÁS (30 PERC)

A feldolgozás első felében vizsgáljuk meg a különböző kultúrákat, amelyekben M.I.A. mozog a film során. A beszélgetés során elemezzük azokat a konfliktusokat, melyekkel a lány szembesül, majd nézzük meg, hogy milyen megoldási kísérletei vannak a problémákra.

HÁROM NÉV, HÁROM ÉLET

MATANGI

Honnan származik Matangi? Mennyi időt tölt itt? *(Londonban született 1975. július 18-án, azonban hat hónapos korában tamil szüleivel Srí Lankára költözött. A gyerekkorát itt töltötte különböző lakhelyeken, később édesanyjával és testvéreivel Indiába, 1986-ban pedig Londonba települt.)*

Mit tudtok Srí Lankáról?

Korábbi nevén Ceylon, szigetország az Indiai-óceán északi részén, melynek lakossága 21 millió fő. A 19. században gyarmatosított terület 1972-ben elszakadt a Brit Nemzetközösségtől és önálló köztársasággá vált. 1983-ban véres polgárháború tört ki a tamilok és a többségi népcsoportot alkotó szingalézek között, amely 2009-ben ért véget.

Kik a tamilok?

Dravida népcsoport, melynek tagjai nagy számban élnek az indiai szubkontinensen és Srí Lanka észak-keleti részén. A filmben is emlegetett „Tamil Tigrisek” nevű fegyveres csoport célja az egységesítés és függetlenség kivívása volt az 1970-es évek közepétől a 2009-es feloszlásig. A csoportot sok országban terrorszervezetként tartják számon.

Mit tudunk meg Matangi családjáról? *Szegények, két testvére van, Kali és Sugu.*

Miért kell menekülniük? *Édesapja politikai aktivista, ami miatt üldözik a családot.*

Milyen a viszonya az édesapjával? *Kevés emléke van róla, nem nagyon ismeri, nincs köztük szoros érzelmi kapcsolat, de fontosnak tartja, amit csinál. A család többi tagja negatívan értékeli az apát, akinek tevékenysége miatt őket is üldözték, M.I.A. a különlegességet és a bátorságot, a történet pozitív oldalát emeli ki.*

Milyen problémái vannak, amikor először visszatér Srí Lankára? *Nyelvi nehézségek, nem ismeri pontosan a szokásokat, úgy érzi, hogy nem bíznak benne az emberek.*

Miért fontos ez az utazás az életében?

Visszatér a gyökerekhez. Itt találja meg azokat a történeteket, amikről beszélni akar. Addig nem igazán tartalmaz a művészete, bár a tehetsége már korábban is nyilvánvaló.

Milyen emberi jogi problémákkal szembesül a háborús zónában? *A katonák ellenőrzés alatt tartják a lakosságot, a nőket zaklatják (pl. saját élmények a buszon), állandó félelemérzet, fegyveres támadások, az emberek nem mozoghatnak és nem beszélhetnek szabadon.*

MAYA

Milyen Maya londoni élete? *A családjával marad, megtanul angolul, iskolába járhat.*

Milyen az a tágabb londoni közösség, ahol Maya él?

A brit gyarmatbirodalomból érkező, különböző etnikumú népcsoportok megtartják saját szokásaikat (öltözködés, zene, étkezések), de a brit kultúrával is azonosulnak.

Miben más Maya és testvérei élete a szülőkhöz képest?

Az első generációs bevándorlók szegregáltabban élnek, a gyerekekre már jobban hatnak a brit kulturális hatások. Más az öltözködésük, máshova járnak szórakozni, nyugati zenét hallgatnak. Maya azt mondja, hogy a Nyugattal először a zenén keresztül azonosult.

Miben tér el Maya élete a Srí Lankán maradt, azonos korú lányok életétől?

A Srí Lankán élő tamil lányok egy része csatlakozik a fegyveres ellenálláshoz. Úgy élnek, mint a férfiak, maguk is részt vesznek harci cselekményekben. Mayát megdöbentti, amikor szembesül ezzel.

Hogyan vélekedik Maya a nyugati migránskultúrákról?

Nagyon mély gyökeret eresztettek Nyugaton, már ezek is hozzátartoznak a helyi városi kultúrához. Sokan közülük mégis félnek a saját identitásukról beszélni, mert úgy érzik, ez tiszteletlenség lenne a többségi társadalommal szemben és konfliktusuk származna belőle. Maya szerint a művészet segíthet megfogalmazni ezeket az érzéseket és megtalálni az önazonosságot.

M.I.A.

Mi segít M.I.A.-nak a művészi karrier elindításában?

Ő az egyik első sztár, akinek felemelkedésében az Internetnek nagy szerepe van. Ezen kívül nagy hatással van rá Justine Frischman és az Elastica együttes, valamint Diplo, aki M.I.A. alkotótársa és producere volt egy ideig.

Hol játszódnak a M.I.A. életét bemutató részek?

Nagy-Britannia, Egyesült Államok, turnéhelyszínek a világ körül, klipforgatás Srí Lankán. A helyszínek jelzik, hogy az énekesnő globális sztárrá vált.

Miért fontos M.I.A.-nak a Justine Frischmannal és az Elastica nevű britpop együttesrel eltöltött idő?

Megtanulja, hogyan kell a zeneiparban profin mozogni, Justine a barátja és a példaképe lesz, rájön, hogy meg kell találnia a saját hangját, és hogy az ő művészete csak a saját identitására épülhet.

Miért érzi rosszul magát az Elastica turnéján?

Úgy érzi, nem veszik komolyan, nem úgy néz ki, mint a menő brit lányok, kívülállónak érzi magát. Úgy érzi, hogy hiába ér el sok emberhez az Elastica zenéje, nincs igazi mondanivalója.

Mit tesz, hogy legyőzze ezeket a rossz érzéseket?

Hazamegy, és saját dalokat kezd írni. A problémát pozitív energiává alakítja és arra használja, hogy megtalálja a saját művészetét.

Milyen konfliktusai vannak M.I.A.-nak a karrierje során?

Kiáll a tamilok védelmében, ami miatt sokan a terroristák védelmezőjének tartják. Botrány a 2012-es Super Bowl döntőn.

Milyen pozitív hatással van a média M.I.A. életére?

Televíziós műsorokban lép fel, rádióinterjút ad, a zenéjét megismeri a világ. Használja a Twittert videóok megosztására, a MySpace-en ismeri meg alkotótársát, Afrikan Boy rappert.

Milyen problémái vannak a médiával? *Kiforgatják a szavait, megszegyenítik Bill Maher talk show-jában. Szembesül a cenzúrával, amikor a CNN interjúból kivágják azt a részt, amikor arról beszél, hogy Srí Lankán népirtás folyik, és csak a róla és a dalairól szóló részeket hagyják meg. A Grammy-díj átadóján egy riporter szerint ő az első, „aki felpanaszolja, hogy túl sok szó esik róla”. A sajtó hamis képet mutat róla, azt írják, nagy lábon él, egy gazdag család örököséhez fog férjhez menni, kényszeresen botrányos kijelentéseket tesz, hogy felhívja magára a figyelmet.*

MŰVÉSZET ÉS AKTIVIZMUS

A film kapcsán megbeszélhetjük, hogy milyen szerepet tölthet be a művészet a politikai aktivizmusban.

Milyen témákat dolgoz fel M.I.A. a dalaiban?

Menekültek, nők hátrányos megkülönböztetése, szegénység.

Milyen hangulata van ezeknek a zenéknek? *Lázadó, aktivizáló. Gyors ritmus, bátor szövegek, meghökkentő és izgalmas képi világ a klipekben.*

Mi a probléma a Born Free című klippelel? Ti mit gondoltok erről?

A klip tamilok ellen elkövetett erőszakos incidensek eredeti felvételei alapján készült, de Kaliforniában játszódik, ahol a történet szerint vörös hajú emberek ellen zajlik hajtvadászat. A nyugati kultúrába helyezett, brutális képek sokkolják a közönséget. M.I.A. szándéka az, hogy ráirányítsa az emberek figyelmét a problémára, de a klipet sokan öncélúan sokkolónak és ízléstelennek tartják.

Nézzetek meg M.I.A alábbi klipjeit! Miről szólnak ezek a számok?

Borders – Menekültek. A film a 2015-ös európai menekültválságra reflektál. Indiában forgatták, a klipben látható szereplők között valódi színészek és indiai menekülttáborokban élő tamilok is feltűnnek.

Bad Girls – Női egyenjogúság. A klipet Romain Gavras rendezte 2012-ben, amikor Száúd-Arábiában még tilos volt nőknek járművet vezetni.

Paper Planes – Bevándorlás, előítéletek, sztereotípiák. A film az Egyesült Államok bevándorláspolitikájának kritikája. M.I.A.-t saját élményei inspirálták, mert ő is csak nehezen jutott munkavállalási engedélyhez az országban.

Szerintetek kiket szólítanak meg ezek a dalok? Elérik a céljukat?

Ismertek más kortárs művészeket, akiknek alkotásai politikai üzenetet hordoznak? *pl. Banksy, Marina Abramović, Ai Weiwei*

DOKUMENTUMFILMES SZEMPONTOK

ALAPJÁN TÖRTÉNŐ ELEMZÉS

A film nagy része a főszereplő által készített privátfilmeket használja fel. Ez a módszer meghatározza a stílust és azt, ahogyan a M.I.A. megjelenik a képeken. Az esetlegesség, spontaneitás a történetben nagyobb arányban van jelen, hiszen a legtöbb felvétel eredetileg nem a dokumentumfilm számára készült, csak később döntöttek a felhasználásáról.

Ki készítette a film felvételeit?

A legtöbb felvételt maga M.I.A. készítette, aki a főiskolán filmkészítést tanult, és kezdetben filmes akart lenni. Nagy hatással volt rá többek között a Dogma-mozgalom (pl. Lars von Trier, Thomas Vinterberg) illetve Spike Jonze filmjei. A filmben kamerával és mobiltelefonnal felvett anyagok is helyet kaptak. Ezen kívül látunk koncertfelvételeket, klipek részleteit, werkfilmeket és a médiából átvett anyagokat is.

Hogyan dolgozhatott a rendező?

A film rendezője, Steve Loveridge, M.I.A. iskolatársa volt az 1990-es években. M.I.A. odaadta neki személyes archívumát, melyekben a korábban készített filmfelvételeit őrizte, Loveridge ezekből válogatta ki a film anyagát. Loveridge a legérdekesebb felvételeket használta fel, melyek megmutatták a lány személyes fejlődésének állomásait. Ebben az értelemben a rendező úgy dolgozott, mint egy művészeti kurátor, aki a meglévő alkotásokat adott koncepció szerint rendezi össze.

Mire kellett figyelnie a munka során?

Olyan képet mutasson a főszereplőről, amely hiteles és őszinte. A filmből megismerhetjük M.I.A. gondolkodásának változását, tévedéseit és saját magával kapcsolatos kétségeit is. Mivel egy élő emberről készült a portréfilm, az alany maga is ellenőrizte és jóváhagyta a végső anyagot. A film olykor nagyon személyes, de soha nem túl intim, a rendező ügyelt arra, hogy munkája során végig etikus maradjon.

Mi a különbség a M.I.A által felvett képek és a profik által forgatott jelenetek között?

M.I.A filmjeiben a jelenetek nincsenek megrendezve, azt veszi fel, ami éppen történik. A kamera kezelése nem olyan magabiztos, az eltérő technika eltérő látványt eredményez. A profi forgatásokon van díszlet, fellépőruhák és kosztümök, smink, tudatosan meg van tervezve, hogy mit látunk a képeken.

Hányféle technikával forgatták a film felvételeit?

Keskenyfilm, videótechnika, digitális felvételek különböző kamerákkal, telefon.

Mondjatok példát olyan pillanatokra, amikor spontán történik valami a filmben!

Milyen érzelmeket látunk M.I.A-n, amikor egyedül van a kamerával és milyen érzelmeket akkor, amikor más veszi őt?

Hol látunk profi forgatást? Milyen szerepe van itt M.I.A-nak?

Stáb a klipforgatáson, rendezői instrukciók, főszereplő.

Lehetne játékfilmet forgatni M.I.A. életéből? Tudtok példát mondani olyan filmre, amelyek hasonló a története? pl. Csillag születik

Tudtok példát mondani olyan filmekre, amelyekben egy előadás vagy színdarab készítésének kulisszái mögé nézhetünk be?

Pl. Az operaház fantomja, Ének az esőben, High School Musical. Ezek a mozgóképek általában jellegzetes történetesémát követnek, ami alapján backstage-filmeknek is nevezzük őket. A főhős(ök) élete a produkcióval párhuzamosan alakul, és az előadás sikerével a problémáik is megoldódnak. A backstage-filmek, nagyon gyakran zenés alkotások vagy musicalek, amelyek azért is érdekesek, mert bepillantást engednek az előadóművészetek és a média világába.

LEZÁRÁS (5 PERC)

A film hangulata összhangban van M.I.A. művészetének stílusával. Lezárásként érdemes reflektálni azokra az érzelmekre, melyeket a zene és a film keltenek, és kiemelni, hogy mekkora szerepe van a művészi kreatitásnak a gondolatok megosztásában.

Milyen más művészeti ágakkal kerül kapcsolatba M.I.A.?

Képzőművészet, kollázstechnika, animáció.

Milyennek találod az alkotásait?

Milyen a zenék, a klipek, a képek és a film hangulata?

Milyen a filmek és a zene ritmusa?

Szerintetek a film hitelesen mutatja be M.I.A. egyéniségét? Miért gondoljátok ezt?

Ti milyen további témákról készítenének klipet M.I.A. helyében?

AJÁNLOTT SEGÉDANYAGOK

OLVASMÁNYOK

Gagyi Ágnes – Szarvas Márton: Válság, művészet és politikai aktivizmus – ma. Eszmélet. 28. évf. 112. sz. (2016. tél), 111-133.

Guld Ádám: A Madonna-jelenség és a sztárság konstituálódása a posztmodern médiában. Médiakutató. 2009 tavasz. [Online](#)

Háda Béla: A Srí Lanká-i polgárháború történeti gyökerei. Kül-Világ. 4. évf. 2. sz. (2007). [Online](#)

EGYÉB

M.I.A. klipjei

[Borders](#)

[Bad Girls](#)

[Paper Planes](#)